

ARTICULUS II.

De specialibus advertentiis habendis a parochis ut benevolentiam sibi procuret quarundam personarum, et maxime pauperum, divitum, et illorum qui valde iuvare aut valde nocere possunt.

PUNCTUM I.

De modo se gerendi circa pauperes.

628. *Teneturne parochus non solum ex communi obligatione charitatis, sed etiam ex officio, curam pauperum habere?* Utique. Trid. (XXIII. 1) aperte dicit: « Cum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus « animarum cura commissa est.... pauperum aliarumque « miserabilium personarum curam paternam gerere etc. ». Verba itaque Psalmi (X. 14): « Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor » parochi speciatim sibi applicent, et imprimis ferventissime pauperes divitibus commendent.

629. *Debetne parochus eleemosynas facere?* Parochus personaliter de eleemosyna requisitus a parochiano, illam nunquam deneget. Parum det (si aliud fieri nequeat vel non expediat), sed aliquid det, aut saltem offerat.

630. *Quid si parochus tenue beneficium habet?* Nihilominus eleemosynam, saltem pauperibus ad eius ostium venientibus (etsi non essent parochiani) facere debet, si in loco id esset de more atque exigeretur ut parochus bonum exemplum praeberet et avaritiae notam declinaret. Quid enim si parochiani (etsi miseri operarii vel agricolae) eleemosynam facerent, et parochus non? Ille itaque omnino servare debet documentum Tobiae (IV. 8) dicentis: « Quo modo potueris, ita esto misericors. Si « multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi « fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude ». Con-

siderandum esset quoque an parochus habeat bona propria patrimonialia. Dicunt: Haec spectant ad familiam: relinqui debent nepotibus: tangi nequeunt. Sed sermo huiusmodi totaliter probari non potest.

631. *Quid si parochus beneficium pingue habet?* Tunc ad eleemosynas elargiendas strictius teneretur; ea enim, quae remanent post honestam sustentationem et expensas cultus, sunt pauperum patrimonium, et non solum ex charitate sed etiam ex religione in eorum levamen erogari debent. Certe mortaliter peccaret qui huiusmodi bona ad consanguineos sive ditandos sive alendos otiosos, vel ad luxum, impenderet. Imo in ipsis expensis caeteroquin laudabilibus moderatio adhibenda esset, si in paroecia multi pauperes adessent. Quid enim si parochus totus esset in ornando sumptuose Ecclesiam (ne dicam domum parochialem), dum interim, propter extraordinariam annonae caritatem, pauperes innumeri famem paterentur?

632. *Quibusnam pauperibus eleemosyna fieri debet?* Loquendo de subventionibus momentosis, et maxime repetitis; hae fieri debent solum pauperibus veris; iis scilicet qui in vera necessitate versantur, neque laborando sibi subvenire possunt; non autem pauperibus sive fictis sive voluntariis. Cum istis tamen facile expedire potest quod parochus lites hac de re non instituat, sed prima vice aliquid (v. g. mediam libellam) eis tribuat; et, si redeant, blando modo se excuset et eleemosynam diminuat: sic enim post unam vel alteram vicem redire cessabunt.

633. *Quid de eleemosynis fixis?* In his dandis et promittendis parochus non sit facilis. Ex una parte enim qui hoc anno sunt vere indigentes, sequentibus annis possunt non esse tales, multisque exurgere possunt circumstantiae, quae non esse continuandum suadeant vel cogant; et ex alia cessatio subventionis fixae nimis molestiis et difficultatibus subiici solet.

634. *Quomodo parochus cognoscere poterit quinam sint veri pauperes?* Macies in vultu, squallor in vestibus

miseria in domestica suppellectili, impotentia laborandi, numerosa proles, magna infortunia, infirmitas, senectus, viduitas, maxime vero accuratae informationes et notitiae de visu (speciatim occasione conficiendi statum animarum), veram paupertatem indicabunt; et cavendum etiam ne haec (ut modo innuebam) sit voluntaria propter otium et vitia. Loquendo semper de subventionibus momentosis, solis recurrentium narrationibus, imo (si agatur de illis mulieribus, quae, distracto sermone in aliis rebus, statim tranquille loquuntur) ne lacrymis quidem parochus facile credat. Attamen in casu repraesentato urgenti, rei verisimilitudinem consideret, recurrentem examinet, responsionum cohaerentiam notet, et (nisi fictionem detegat) pro ea vice subventionem praebet; expedire enim potest ut eleemosyna prodigatur, potius quam magnae angustiae non succurratur. Paupertas gradus habet; sed parochus reminiscatur, extremum gradum solere esse in iis, qui eleemosynam petere suasque angustias aliis patefacere verecundantur.

635. *Subsistente etiam vera et non voluntaria paupertate, debetne distinctio fieri inter pauperes honestos et scandalosos?* Exceptis pauperibus ostiatim mendicantibus (quibus frustulum panis vel eleemosyna tenuissima dari solet) et exceptis quoque casibus extraordinariis (v. g. infirmitatis), parochus abstinebit a subveniendis personis scandalosis (quales maxime esse solent mulieres malam vitam ducentes); huiusmodi enim subventiones ex una parte malas consuetudines abrumpere non solent, et ex alia sunt in causa cur boni pauperes (maxime si ipsis nihil aut multo minus detur) animo deiiciantur, multasque querimonias moveant, et dicant melius esse malam vitam ducere. Parochus itaque, ut suae eleemosynae huiusmodi pessimum effectum non producant, saltem de regula ordinaria, bonos praeferre debet malis. Caveat tamen ne personam cum familia confundat; interdum enim in familia pessima aliquis individuus optimus et subventionem dignissimus adesse potest. Mulieres quoque ad bonam frugem

reversae misericordiam merentur. Ipsae tamen, frequentando Ecclesiam atque sacramenta, et conversionem fingendo, decipere solent parochos. Cavendum est itaque; neque verbis sed factis credendum; et, si de conversione nunc ineunda ageretur, proponenda essent media (v. g. confugiendi ad locum tutum; non adeundi loca periculosa; non recipiendi viros in domo propria; laborandi; et actus religiosos exercendi). Si haec media acceptentur libenter; tunc quoque erit casus aliquod subsidium praebendi. Continuatio tamen a mediis ipsorum executione pendeat.

636. *Personae magis piae et virtuosae ab aliis, quae solum ordinariam vitae honestatem praeseferunt, debentne distingui?* Si agatur de mulieribus devotis, maxime si Ecclesiam parochialem frequentent, haec distinctio magnis inconvenientibus, nempe invidiae, persecutionibus, suspectibus et calumniis aditum facile aperiret; unde ad minus valde caute hac in re procedendum esset.

637. *Quomodo eleemosynae fieri debent?* 1° Ex corde; pauperes scilicet (tamquam Christi ipsius personam repraesentantes) libenter videndo, libentissime iis subveniendo, et de eorum miseriis sublevandis vere gaudento. Quid enim si parochus solum ex respectu humano, et quia necessitate cogitur, aegro animo, et quasi pauperes ne videre quidem posset, aliquas eleemosynas (forsan musitando et increpando) faceret? Dices: Pauperes sunt ficti, importuni, ingrati, vitiosi etc. Respondeo. Generatim non est ita. Miseriae verissimae et extremae heu nimis subsistunt et abundant. Si qui importuni sunt, hoc est prae fame et prae filiis, quos sciunt esse domi et famem pati. Adeo autem longe sunt ab ingratitude, ut benefactores benedicant, eorumque laudibus civitatem repleant. Adde quod eleemosyna, quae pauperi fit, Christo ipsi fit. Adde meritum etc. Attamen 2° eleemosyna non fiat ultra vires. Quid enim si parochus in hunc finem aere alieno adeo se gravaret, ut tandem aliquando creditores insoluti remanere cogerentur? Ad charitatem exercendam nunquid iustitiam

laedere licet? 3° *Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua;* scilicet quoad pauperes occultos (it. *vergognosi*) eleemosyna secreto peragi et secreta servari debet. 4° Quoad eleemosynas momentosas regula sit, ut etiam in casu pauperis notorii, secretum servetur et exigatur; secus enim alii multi eleemosynas similes peterent (et quidem etsi forte vere indigentes non essent); et, dum parochus denegare cogeretur, ex denegationibus odium sequeretur. 5° Quoad mulieres (maxime iuvenes) magna prudentia adhibenda est; puellae, v. g. eleemosynam petenti (si de re frequenti aut de eleemosyna momentosa res esset) dicatur ut mittat matrem (ut alibi admonebam); maxime vero parochus eius domum non adeat et solus cum sola non commoretur etc. 6° Si eleemosyna detur, v. g. ut lectus (ne masculi cum foeminis dormiant) provideatur, tunc non pecunia sed lectus detur (ut pariter alibi dixi). Idem dic de calceis, si v. g. genitores dicant se non posse mittere filios ad doctrinam christianam, quia calceos non habent. 7° Generatim non permittatur ut personae, quae alibi eleemosynam petere possunt, illam in confessionali petant. 8° Ex eleemosyna parochus occasionem arripiat (si opus sit) inculcandi et exigendi, ut filii ad catechismum mittantur, ut filiae custodiantur etc. 9° Si parochus ex aliena commissione aliquam eleemosynam singulis paroeciae suae pauperibus distribuendam haberet, tunc neminem, qui expresse aut verisimiliter illam exoptet (et exclusus querimonias moturus esset), excludere deberet. Notandum autem speciatim quod etiam pauperibus verecundis (qui se praesentare vel se inscribi facere non auderent), si iisdem grata censeretur, convenienti modo facienda esset.

638. *Praeter eleemosynas, potestne parochus aliis modis pauperibus auxilium praebere?* Potest, et subinde debet. Exemplum habes speciatim in commendationibus, curando scilicet v. g. ut miserae puellae aliquam dotem obtineant: ut infirmi in hospitali, et orphani in orphanotrophio recipiantur; ut in quibusdam magnis angustiis,

aut in aliquo magno infortunio, eleemosynae ab aliis obtineri possint, de hoc fidem faciendo in scriptis; vel ad publicae beneficentiae congregationem recurrendo etc. Aliquando matrimonium esse posset optimum medium ut aliqua misera puella aut vidua a magnis angustiis eripiat; sed parochus caveat ne in re huiusmodi (ad modum eorum qui matrimonia conciliant) se immisceat.

639. *Quid si puellae grandiores, eleemosynae quaerendae causa, ad personas periculosas diverterent, vel in gyrum se conferrent? Aut si pauperes puellae sine matre et sine ulla custodia remansissent?* Pro casibus istis maxime necessarium est ut parochus periculum avertere satagat.

640. *Quoad pauperes, estne aliud notandum?* Parochus pauperes aequae ac divites tamquam filios consideret, nec sit acceptator personarum: imo maiores curas pauperibus prodigat: libentius illos alloquatur, et, speciatim in concionibus, adhortetur ut Divinam Providentiam non blasphement, laboribus (non vero peccatis) victum sibi comparant, a vitiis abstineant, et propriam paupertatem brevi tempore duraturam cum Christo paupere, coelestiumque divitiarum intuitu, patienter tolerant.

PUNCTUM II.

De modo se gerendi quoad divites.

641. I. In concionibus de magnis periculis spiritualibus, quae in divitiis reperiuntur; de bono exemplo praebendo; de religione et honestate a propriis famulis et subditis exigenda; de commoditate pro actibus religiosis praestandis eis relinquenda; de operibus subministrandis, cum debita et prompta mercede, operariis; maxime vero de eleemosyna pauperibus (iis speciatim qui illam petere verecundantur) elargienda, sermonem habebit; ita tamen

ut eos non arguat neque incuset, quasi coram populo eos tamquam avaros aut iniquos traduceret. In eleemosynis autem praebendis, illis (quantum potest) bonum exemplum praebeat.

II. Cum iisdem (ut alibi dicebam), etsi non nimiam familiaritatem, tamen bonam relationem semper habere procuret. In hunc finem maxime cavebit ne obsequiis deficiat, quae sint de more, eisque valde grata esse solent, cuiusmodi sunt (apud nos in civitatibus) v. g. occasione primi ingressus ad paroeciam, eos invitare: item eos invisere ante festa natalitia D. N.; item, si aegrotent, mittere quotidie aliquem qui nomine parochi petat quomodo se habeant etc.

PUNCTUM III.

Quaenam, praeter pauperes et divites, sint aliae personae quarum benevolentiam speciali modo oportet ut parochus sibi procuret?

642. Sunt qui possunt speciali modo ad spirituale bonum paroeciae concurrere, ut sacerdotes, patres familias, pia sodalitia et societates catholicae, nec non rectores aliarum Ecclesiarum, atque Regulares (si forte in paroecia ipsa adessent). Item sunt qui possunt valde nocere (et speciatim si utrumque, iuvare scilicet et nocere, possent), cuiusmodi sunt v. g. magnati et potentiores, magistri municipales, maxime vero syndici etc. Denique sunt etiam illi qui nullum religionis usum habent, quibus parochus saltem consueta benevolentiae signa praebeat, sub spe quod uxori et filiis libertatem actus religiosos exercendi relinquunt, et saltem in morte sacerdotem acceptaturi sint.

CAPUT XXV.

De parochi quoad relationes cum Episcopo.

Agendum est 1. Summatim de officiis principalibus erga Episcopum et speciatim de obedientia ei praestanda. 2. De recurso in illum in variis casibus. 3. De rebus ei denunciandis vel communicandis. 4. De sustinenda illius auctoritate. 5. De illo non adulando. 6. De iuribus ei persolvendis.

ARTICULUS I.

De officiis principalibus erga Episcopum et speciatim de obedientia ei praestanda.

643. *Quaenam sunt praecipuae erga Episcopum obligationes?* Imprimis exigitur unio; ad quam referuntur amor, existimatio, veneratio, maxime vero obedientia.

644. *Quid speciatim notandum circa obedientiam?* Episcopo obediendum est 1° in legibus, quamvis forent solum extrasynodales, dummodo sint vigentes nec in desuetudinem abierint. 2° In praeceptis particularibus, quae utique ferri possunt ab Episcopis, dummodo agatur de re quae vel a iure quoque praecipiat, vel de iure aut consuetudine praecipi possit, vel pro bono regimine sit necessaria, aut (dummodo non nimis onerosa) sit valde utilis. Etiam simplici consilio vel exhortationi obsequium magnum praestari debet; et notandum quod non raro exhortatio Episcopi tamquam alicuius legis sive Dei sive Ecclesiae declaratio haberi debet. Notandum est etiam quod si ageretur de lege Pontificia, standum esset interpretationi Episcopi (quamvis aliter interpretanda videretur), donec S. Sedes contrarium non decernat.